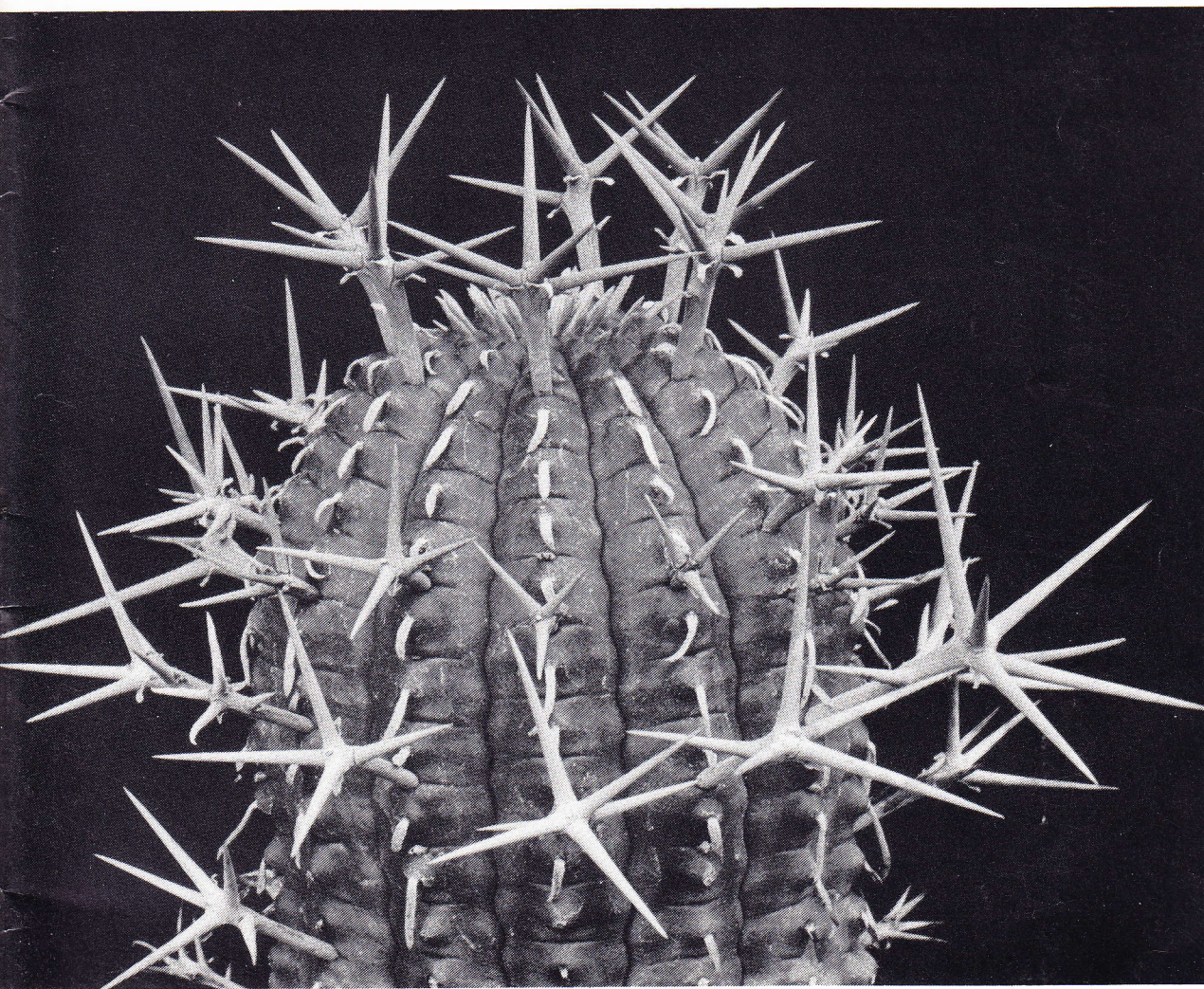

KAKTUS

1982

ÅRG. 17 — NR. 3

KAKTUS udkommer 4 gange årligt i januar, april, juli og oktober som medlemsblad for Nordisk Kaktus Selskab.

Redaktion: Hans Grønlund, Hornemanns Vænge 27, 3. tv., 2500 Valby

Tryk: C. Nordlundes Bogtrykkeri, 3400 Hillerød

Selskabets regnskabsår er fra 1. januar til 31. december. Årskontingent 80 kr. Alle henvendelser vedrørende medlemsskab og adresseændringer bedes rettet til kassereren, Otto Forum Sørensen, Viemosebro 14, 2700 Brønshøj. Giro-nr. 6 57 87 13 - About membership apply to mr. Otto Forum Sørensen.

Terminer for indlevering af annoncer og artikler:

Termine für Anzeigen und Artikel:

Terms for ads and articles:

15. februar, 15. maj, 15. august, 5. november

Annoncepris: ¼ side 150 d.kr. – Preise für Anzeigen: ¼ Seite 150 d.kr. – Price for ads: ¼ page 150 d.kr.

Selskabets styrelse:

Formand: Peter Brandt Pedersen, Tårnbygårdsvej 20, DK-2770 Kastrup, telf. (01) 51 66 06.

Næstformand: Torbjörn Haldammen, Riset 1, S-734 00 Hallstahammar, telf. 0220 - 260 09.

Ekstern sekretær: Find Aalbæk Madsen, Langedamsvej 11, DK-5500 Middelfart, telf. (09) 41 28 56.

Intern sekretær:

Kasserer: Otto Forum Sørensen, Viemosebro 14, DK-2700 Brønshøj, telf. (02) 94 61 74.

Bestyrer af dateket: Palle Carlsen, Nybyggervej 2, Tåstrup, DK-8410 Rønne, telf. (06) 36 73 25.

Bibliotekar: Hans Grønlund, Hornemanns Vænge 27, 3. tv., DK-2500 Valby, telf. (01) 17 16 01.

Redaktionsmedlemmer:

Cees Rijk van Ravens, Karisveien 122, N-2013 Skjetten.

Helmut Broogh, Am Beisenkamp 78, Wattenscheid, D-4630 Bochum 6.

Hans Keil, Lærkevej 17, D-2381 Ny Bjernt, Sydslesvig.

Hans Skovsgård, Klostervej 20, Breum, DK-7870 Roslev.

Georg A. Sydow, Amagerbrogade 299, st. tv., DK-2300 København S.

Redaktør af »Meddelelser fra N.K.S.«:

Find Aalbæk Madsen, Langedamsvej 11, DK-5500 Middelfart.

Kredsrepræsentanter:

Kredsrepræsentanternes navne og adresser er opført på bladets næstsidside.

Der eksisterer desværre ikke ret meget litteratur specielt om slægten *Euphorbia*; men det vil vores kære formand nu råde bod på med en serie om de euphorbiaer, som han selv har haft erfaringer med. Billedet viser en af formandens planter, *Euphorbia stellispina*. Fotografiet er optaget af Hans Grønlund.

Red.

Frans Laursen in memoriam

Formand for N.K.S. 1974-1977

I slutningen af marts døde Frans Laursen. Det er anden gang indenfor 4 år, at vort selskab berøves et af de medlemmer, der i 1974 var med til at genoplive vort dengang hensygnende selskab. Først Kjeld Christiansen i 1979 og nu Frans.

At opsummere alt hvad Frans har betydet for Nordisk Kaktus Selskab, og for de mennesker, der stod ham nær, er en umulighed. I Frans fandt botanikeren og mennesket et ståsted parret med en humoristisk sans, med en venlighed, med udtømmelig hjælpsomhed. På én gang en fagmand med store krav til sig selv og samtidig med et overskud til at popularisere for andre. Jeg husker, hvorledes Frans i begyndelsen af 70'erne åbnede en verden for os ved sine inspirerende foredrag. Besøg i Bodil og Frans's daværende hjem i Hjelmsøllille var som en valfart til Mekka. Besøg i deres hjem i Grindsted fandt samlingen reduceret, men gæstfriheden helt uforandret. Alt dette er slut nu ved denne bratte bortgang. Hvad Kjeld var for vort blad, var Frans for foreningen. Hvis ikke Frans havde sat sig i hovedet - og det med ægte jysk stædighed, at nu skulle foreningen fungere igen, om det så skulle ske for hans egne penge - og det kom det til - så ville vort selskab ikke have eksisteret. Jeg tænker på Per Langes ord:

*Men du segner tilsidst;
Jorden ejer dig atter,
nu er det os, der brænder,
mens du synker udslukt ned.*

Jeg tænker på alle de aftener og halve nætter, hvor vi sad og talte. På de årsmøder, du så fremragende arrangerede, på vore fantastiske ture. Det er alt sammen slut. Vi har set og hørt dig for sidste gang. Skæbnen rammer alle på sin måde, og efterlader et tomrum, et øde, et intet, hvor vi, der blev tilbage, sidder uden rigtig at kunne finde ord - kun tanker om det, der var engang. Kære Frans, vi savner dig, og dette savn vil tiden ikke gøre mindre - kun anderledes. Vi ved, at vi ikke er ene i dette savn og vor dybeste medfølelse retter sig til dine efterladte, for hvem dette savn er endnu hårdere. Kære Frans,

(Holger Bundgaard fot.)

dit navn vil være evigt knyttet til denne forening og dette blad, du var os en god læremester, en ren faderskikkelse og en dyrebar ven. Du gav os så meget.

*Fæ dør, frænder dør,
selv dør man tilsidst.
Men eftermælet aldrig dør,
hvor det er vel vundet.*

Frans, du gjorde dit. Tak.

Peter Brandt Pedersen

Kaktus langs en hovedvej

eller en felt-guide for nybegyndere i Mexico

I sommeren 1981 var vi så heldige at tilbringe godt 2 måneder i Mexico, for hovedsageligt at kunne studere kaktus i deres naturlige miljø. Til det formål lejede vi en bil i Mexico City, da det er helt nødvendigt, hvis man vil studere planterne ude i vildmarken. Vi nåede at køre ca. 9000 km rundt i Mexico og så og fotograferede kaktus, som vi aldrig havde drømt om, at vi skulle se i deres naturlige omgivelser. Formålet med denne artikel er derfor at forsøge at give folk, der ikke har været i Mexico, et indtryk af naturen, og specielt hvordan og hvad man skal se efter for at finde kaktus. Kaktus man kan finde uden de store fysiske anstrengelser (sådan da).

Årstid

Det første spørgsmål, der kan stilles, er, hvilken årstid det er bedst at rejse derover i. Til det kan der svares: alle. Vi var som sagt i landet om sommeren i regntiden (en byge om eftermiddagen), hvorfor de fleste planter var saftspændte. Det betyder, at de er lette at se. Dog kan de ofte være skjult af frisk græs. Om vinteren derimod er planterne på grund af tørken skrumpne og nedsunkne og tit svære at se, men vi er dog fri for det grønne græs. Der er altså fordele og ulemper ved begge årstider.

Lokaliteter

Det næste spørgsmål, der rejser sig, er, hvor man skal tage hen i Mexico for at se kaktus. Igen kan der faktisk svares: alle steder. Men nogle områder er selvfølgelig bedre end andre, samtidig med at det jo også afhænger af, hvilke planter der interesserer en.

Vi har til denne artikel valgt et bestemt område eller rettere strækning, nemlig langs hovedvej 57, fra byen San Luis Potosi til vejkrydset Huizache, hvor hovedvej 57 krydser hovedvej 80. Det er en strækning på godt 100 km. Området ligger i staten San Luis Potosi i det centrale Mexico, på højlandet mellem de to bjergkæder, der løber nord-syd i Mexico. Med hensyn til klimaet kan det siges, at sommeren er varm med samme mængde nedbør som i Danmark (maj - september), og vinteren

kølig og tør. Vegetationen må karakteriseres som busksteppe. Grunden til, at vi netop har valgt dette område, er ganske enkelt, at det er det sted i Mexico (måske verden), hvor der findes flest forskellige kaktus koncentreret. Derfor må det lige være stedet for en førstegangsurejsende i Mexico. Vi vil nu forsøge at beskrive, hvad man kan opleve med hensyn til kaktus, når man kommer kørende i bil fra byen San Luis Potosi mod nord ad hovedvej 57:

Landskabet

En af de første ting man ser, når man kører, er små bjerge, nærmest bakker. Ved dem, der kaktusmæssigt er mest interessante, lærer man hurtigt nogle fælles træk at kende. Det er små bakker, højst 100 m høje, med mange løse sten, bevokset med specielt yuccaer, agaver, *Opuntia* og *Myrtillocactus* (se figur 1). Ser man en sådan bakke nær ved vejen, standser man simpelthen bilen og begiver sig derhen. Uden tvivl vil der på bakken findes forskellige kaktusarter. Ikke kun på bakken, men sikkert også på den flade strækning derhen. Det er, hvad vi kalder en »typisk kaktus-bakke«. Og dem er der mange af i Mexico.

Charco Blanco

Et af de helt gode steder at stoppe er ved Charco Blanco, ca. 70 km nord for San Luis Potosi. Inden da har man selvfølgelig set mange kaktusarter. Men specielt her er vi nu stoppet ved en af de »typiske kaktus-bakker« tæt ved vejen. Ja, man behøver ikke at skulle gå i timevis ind i landet for at finde kaktus.

Ved foden af bakken inde mellem buskene finder man *Hamatocactus hamatocanthus* og store *Echinocereus pectinatus*. Det er meget vigtigt at kigge ved foden af småbuskene, for her vokser mange kaktus i ly for den brændende sol (se figur 2). Oppe på selve bakken finder vi *Thelocactus hexaedrophorus* og to *Mammillaria*: *chinocephala* og *candida*. Videre i klippesprækkerne ses de vidunderlige *Astrophytum myriostigma*. Helt oppe ses de store *Ferocactus stainesii*. Derudover er der

Fig. 1: En typisk kaktus-bakke.

selvfølgelig et væld af yuccaer, agaver og *Opuntia*, der kan gøre ens bevægelser besværlige og stik-kende. Men som sagt, kigger man godt efter, er planterne ikke svære at se.

Et andet interessant træk ved en sådan bakke er, at det er forskellige kaktusarter, der vokser i forskellige højder og verdenshjørner. Det vender vi tilbage til ved en senere lokalitet.

Huizache krydset

Inden vi når vejrydset ved Huizache, stopper vi ved en nærmest hel flad strækning bevokset med småbuske. Jorden her er meget fin, uden sten. Vi går 20-30 m ind fra hovedvejen, og til vores store overraskelse finder vi overalt den berømte *Lophophora williamsii* nede mellem buskene, i et antal vi ikke turde drømme om (se figur 3). Det er helt fantastisk at se de blå-grønne planter vokse her, som en af de få repræsentanter for kaktusfamilien på denne lokalitet. Vi blev glædeligt overraskede ved at se denne kaktus i så stort tal, da man næsten troede, at den var udryddet på grund af dens indhold af rusmidler. Utroligt, bare 20 m fra hovedvejen.

Det sidste sted vi stopper, men til gengæld også det

Fig. 2: *Echinocereus pectinatus* i busk.

Fig. 3: *Lophophora williamsii* i busk.

Fig. 4: *Ariocarpus retusus*.

bedste, er ved Huizache krydset, godt 100 km nord for San Luis Potosi. Her er der en mængde af de berømte »typiske bakker«, og vi vælger at bestige en bakke ca. 500 m fra vejen. Krydset her er meget kendt og vel det sted, hvor der findes flest forskellige kaktusarter indenfor et par kvadratkilometer. Der er fundet omkring 20 forskellige arter (excl. opuntia-arterne).

På den flade strækning fra vejen mod bakken finder man *Echinocereus pentalophus* i store tuer, *E. pectinatus* ved buske, *Thelocactus bicolor* og med lidt held: *Lophophora williamsii*. Vi var yderligere heldige, og fandt her den efterhånden meget sjældne og truede *Leuchtenbergia principis*. Den er meget vanskelig at se, da den ligner en agave, og dem er der mange af. Vi så også kun det ene eksemplar i løbet af de to måneder.

Vi er nu nået frem til selve bakken og begynder at bestige den. På vej op finder vi mange *Mammillaria cinocephala* og den snehvide *candida*, den blå-grønne *Neolloydia matehualensis*, samt *Thelocactus hexaedrophorus* i mange varianter.

Oppe på selve bakken kan man med lidt held finde de spændende *Ariocarpus retusus*. De kan være lidt vanskelige at se, da de kan ligne sten, men har man

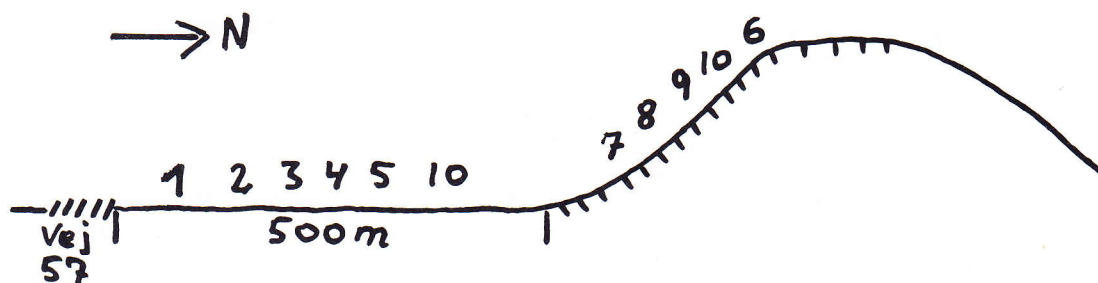

Fig. 5: Skematisk tværsnit af Huizache krydset. 1: *Echinocereus pentalophus*, 2: *Echinocereus pectinatus*, 3: *Thelocactus bicolor*, 4: *Lophophora williamsii*, 5: *Leuchtenbergia principis*, 6: *Ariocarpus retusus*, 7: *Neolloydia matehualensis*, 8: *Mammillaria candida*, 9: *Mammillaria cinocephala* og 10: *Thelocactus hexaedrophorus*. Overalt findes yuccaer, agaver og opuntiaer.

først fundet én, finder man hurtigt mange. Det overraskede os, at de ikke var nær så nedgravede, som man læser om i litteraturen, men at de faktisk står med størstedelen af kroppen over jorden (se figur 4).

Overalt i området findes selvfølgelig yuccaer, agaver og opuntiaer. Vi fandt her i alt 12 forskellige kaktusarter (excl. opuntia-arterne).

Et andet interessant fænomen, man hurtigt vil opdage, er, at kaktusserne specialiserer sig i at vokse i bestemte højder. Der foregår en zonerung af dem, som skitseret på tegningen (se figur 5). Skematisk viser den et tværsnit af området, hvor det kan ses, at man finder nogle arter på det flade stykke, og andre oppe på bakken. Dette er ikke enestående ved dette område, men kan opleves overalt. Med andre ord: Vil man finde *Echinoce-*

reus pectinatus, søger man ved foden af bakken og ikke på denne, i modsætning til f.eks. *Mammillaria candida* og *Ariocarpus retusus*. Denne forskel skyldes blandt andet planternes forskellige lysvarme behov. Disse forhold ændres nemlig ved forskellig beliggenhed på bakken.

Dette var et lille forsøg på at beskrive, hvad en rejsende i Mexico kan opleve kaktusmæssigt, ved en forholdsvis beskeden indsats. Vil man også opleve de mere sjældne planter, kræves der yderligere tid, tålmodighed og anstrengelser, noget som heldigvis også tit belønnes. Det kan vi måske senere vende tilbage til.

Ellen Christensen
Michael Helmer Nielsen
Frederikssundsvej 71
DK-2400 København NV

Prøv at læse plantenavne

Vor ven Sydow kan godt lide at dyrke sukkulentlitteraturen. Det kan jeg også. Det gælder nu for øvrigt litteraturen i al almindelighed. Også anden blomsterlitteratur. Jeg synes for eksempel at det er rørende, når »uartige« Lawrence - ham med »Lady Chatterleys Elsker« og »Love among the Haystacks« - i en beretning fra Tyskland kalder *Gentiana bavarica* for »Bavarian blue«. Jeg ved ikke rigtig, hvad jeg skal tænke om den mexicanske botaniker Ortega, som beskrev *Peniocereus... rosei*. For slet ikke at tale om de to ærværdige (?)

herrer Britton & Rose, som oprettede slægten *PENIOcereus* med blandt andet denne karakteristik: Temmelig tynde søjler med knoldede rødder! Hvad skal så den stakkels læser og planteentusiast mene om *Argyroderma testiculare*, når en ord-bogskonsultation afslører, at *Argyroderma* kan oversættes ved »sølvhud«! Så er der et opslag, man kan spare sig! Her gik man og troede, at det at samle på planter, var en ren og uskyldig fornøjelse.

Peter Brandt Pedersen

Kaktusodling i kallhus i Sverige

Jag har odlat vinterhårdiga kaktusar i ett ouppvämt växthus sedan 1977 och tänkte dela med mig om mina erfarenheter till andra.

Första året började jag ytterst blygsamt. Jag planterade en *Echinocereus viridiflorus*, *E. triglochidiatus* och *Opuntia phaeacantha*. Jag visste att dessa arter var ganska hårdiga. På skoj planterade jag också *Echinocereus stramineus*, *Cylindropuntia alcahes*, *Cylindropuntia leptocaulis*, *Chamaecereus silvestrii*, och en *Rebutia*. Eftersom ingen snö kunde isolera dem mot frost och kyla lade jag över ett 30 cm tjockt täcke med eklöv. Detta gjordes i slutet av december när marken hade blivit ordentligt avkyld. Någon tjäle fanns inte i marken eftersom den saknade fuktighet. När våren kom i mitten av april avlägsnade jag lövtäcket, för att med stor spänning se vad som överlevt. De som inte hade klarat sig var *Echinocereus stramineus*, *Cylindropuntia alcahes*, *Cylindropuntia leptocaulis* och *Chamaecereus silvestrii*, vilket i och för sig var väntat. De övriga var helt intakt.

Till sommaren planterade jag *Opuntia rhodantha*, *Opuntia polyacantha* och *Opuntia tortispina*. På fribädd i ett stenparti satte jag *Opuntia fragilis*, *juniperina*, *phaeacantha* och *rhodantha*. Av rädsla att mista mina kaktusar tog jag upp dem som var i stenpartiet, innan tjälen kom, men glömde av någon anledning kvar *Opuntia juniperina*. Rädslan grundades på att jag tyckte att fribädden var för dårligt dränerad. De kaktusar jag tog upp satte jag i garaget, som höll en temperatur på cirka 0°C. Detta skulle jag inte ha gjort. De dog samtliga. Orangeröda fläckar bildades på plantorna, som senare torkade in. Vintern blev mycket kall med temperaturer ned mot $\div 30^{\circ}\text{C}$. Senare på våren hittade jag min kvarglömda *Opuntia juniperina* i stenpartiet, välbehållen. Inne i kallväxthuset hade alla klarat sej fint.

Sommaren gick, ingenting hände, inga blommor, och inga nyplanteringar. På hösten planterade jag en del nya arter, bl.a. *Opuntia basilaris* var. *ramosa*, *Opuntia verschaffeltii*, *Neobesseyia missouriensis*, *Coryphantha vivipara* var. *arizonica* och *Corynopuntia bulbispina*.

Vintern 1979/80 blev också mycket kall. Jag minns att det var $\div 32^{\circ}\text{C}$ på nyårsnatten. *Opuntia ver-*

schaffeltii klarade sig inte, och *Neobesseyia missouriensis* och *Corynopuntia bulbispina* dog också, vilket förefaller lite konstigt. Kanske blev de satta i jorden för sent så de inte hann rota sig ordentligt. Att *Corynopuntia bulbispina* inte överlevde kan ha sin förklaring i, att ursprungsplantan kom från norra Mexico. Man bör nog använda plantor som härstammar från New Mexico. *Opuntia basilaris* var. *ramosa* och *Coryphantha vivipara* var. *arizonica* klarade sig dock bra, liksom de tidigare planterade arterna.

Sommaren 1980 blommade *Opuntia phaeacantha* och *Coryphantha vivipara* var. *arizonica* för första gången, vilket glädde mig väldigt. Något som jag blev mindre glad åt var att min *Opuntia juniperina* antigen blev uppäten av harar eller stulen. Haren måste för övrigt varit väldigt hungrig eftersom namnettiketten också var borta. Flera nyplanteringar gjordes denna sommar. 4 stycken *Echinocereus triglochidiatus*, en *Echinocereus purpureus*, en *Echinocereus viridiflorus*, två *Gymnocalycium chubutense*, en *Opuntia* sp. (gulblommig enligt Dieter Andrea), en rödblommig *Opuntia*, en *Yucca baccata*, tre *Coryphantha vivipara*, en *Agave parryi*, en *Sedum seibolii* (?) och en ympad *Maihuenia poeppigii*. Jag bytte isoleringsmaterial därför att jag tyckte det var jobbigt att kratta ihop en massa eklöv. Glasull måste vara bra, tänkte jag, för det isolerar man hus med. Sagt och gjort, jag lade på ett lager med glasull och gick därifrån nöjd, nu slipper de frysa, tänkte jag.

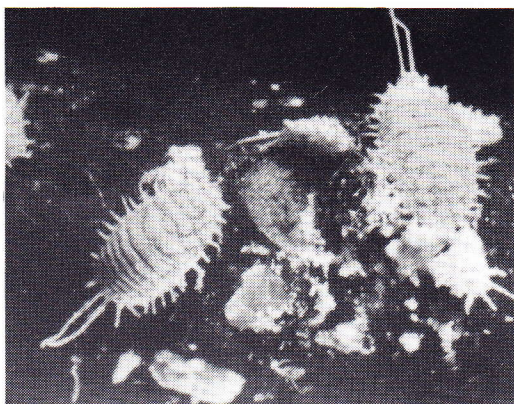
Vintern 1980/81 var ganska normal i temperaturhänseende. När jag sedan på våren tog bort glasullen fick jag mitt livs chock. Det var inte mycket kvar av min forna kaktussamling. Båda *Gymnocalycium chubutense* var totalt igenommöglade, likaså var agaven, coryphanthorna, sedumen och maihuenian igenomruttnade. Katastrof!! Vad hade hänt? Efter ett tillstånd av bestörtning och förvirring lyckades jag samla mina tankar igen och tänka konstruktivt. Anledningen var troligtvis att luftcirkulationen under glasullen var lika med noll. Kanske isolerade glasullen för bra, det kanske aldrig blev några minusgrader under skyddstäcket. Varning för glasull altså.

Sommaren 1981 köpte jag några vinterhårdiga kak-

tusar på årsmødet i Grindsted, som for øvrigt var en meget rolig tilstillning. De inhandlede plantorna var *Opuntia fragilis*, *Opuntia rutila*, *Opuntia polyacantha* och *Opuntia smithwick* (?). Dessa skall jag nu plantera ut i en ny fribädd som jag har gjort mot en södervägg enligt Georg Sydows princip (se i KAKTUS 1974-2). Jag har byggt om mitt växthus så att jag får inte plats med någon bädd inne i växthuset. De som förut var inne i växthuset skall förflyttas ut i det fria. Och så får vi se hur det går. Jag köpte även några vinterhårdiga historier från Tyskland förra sommaren: *Opuntia comp-ressa*, *engelmannii*, *macrocentra*, *macrorhiza*, *phaeacantha* (med variteter) och *whitneyana*. Jag får väl återkomma och berätta hur det har gått vid ett senare tillfälle.

Skriv gärna till mig och berätta om era erfarenheter om vinterhårdiga kaktusar.

Mats Rolfson
Rudbecksgatan 6 B
S-722 16 Västerås

HAR DU DEM?

De er egentlig kønne; men de er ikke værd at samle på. Læs i KAKTUS 1981-3 om, hvorledes man bærer sig ad med at komme af med f.eks. uldlus - Helmut Brooghs billede viser dette skadedyr på nært hold.
Red.

Erstbeschreibung

Årsmødet 1982 (L&B)

Udseende: Haderslev Vandrehjem, skønt beliggende ved Haderslev Dam.

Størrelse: Tilpas stor til de 55-60 deltagere, bør kunne forøges, hvis flere ved, hvor rart det er.

Torne: Ingen torne, men behagelige og rare mennesker siddende i lange rækker eller i små grupper.

Blomster: Masser af blomster til Peter for hans dygtige og inspirerende ledelse af mødet, og til »de tavse brødre« Nissen for deres store forarbejde ved tilrettelæggelsen.

Frø: Inspirationens frø sæt i os af de dygtige og interessante foredragsholdere: Damgaard med sine særprægede knolde og Galapagosbilleder, Arne med de blomstrende vintervoksere, Sydows Mexicobilleder og den herlige »snuser« Helmut Broogh, der viste, hvor »skøre« kun englændere kan være, når det gælder udstillinger og pokaler.

Generel beskrivelse: Overstrømmende frodighed fra Inger og smilen fra Julie møder os nyankomne. Glad genkendelse fra kaktus-turen i maj 1982 strømmer os i møde, og der udveksles minder og erfaringer på livet løs. Der dannes grupper med

mange sideskud og et enkelt vildskud, da vi pludselig mangler Finn og Palle. De var vistnok kørt forkert på vej til Mathiasen i Rødekro, så de først kunne dreje fra motorvejen, da de »næsten« var i Klein Mexiko. De nåede tilbage til plantesalget, der dog skuffede os nye en smule; men til gengæld fik vi mange fine, meget billige planter fra den rare gartner i Rødekro.

Kan absolut anbefales for både nybegyndere og mere erfarne medlemmer at møde op til!

Laila & Bjarne Kjempff
Stordalvej 4
Løvel
DK-8800 Viborg

Redaktionen skal ikke undlade at bemærke, at en førstebeskrivelse skal ledsages af en latinsk diagnose for at være gyldig - men i dette specielle tilfælde vil medlemmerne nok tilgive os, at vi ikke har bedt de to forfattere om en oversættelse til latin.
Red.

Cactomani

Ordet »cactomani« har jeg lånt af Georg Sydow, og det er et meget rammende ord - for mit vedkommende. Det med at samle kaktusser startede først rigtigt i 1979; jeg havde hørt om een i Lunderskov, som havde mindst tusinde forskellige - det var Arne Petersen. Jeg blev meget imponeret over at se de mange planter, og hvad der undrede mig var, at de blomstrede. Vi snakkede en hel del, og jeg købte en »flok« af hans »til-salg«-planter.

To dage senere holdt jeg nede ved Mathiasen i Rødekro. Efter at have lovet at melde mig ind i N.K.S. fik jeg lov til at købe; jeg tror det blev til en fire-fem kasser fulde, og de blev slæbt hjem og placeret i mine vindueskarme, som efterhånden var mildt sagt overfyldte. Naboerne kiggede og undrede sig over, at en mand købte blomster næsten hver dag, og at købe kaktusser - det var da helt skørt!

I starten lavede jeg alle de fejl, man næsten kan lave, for eksempel: for meget vand. Når nogle så lidt »skvattede« ud, ja, så fik de lidt ekstra vand; og så så de endnu mere skvattede ud. En tur til Hellwag i Reinfeld, hvor jeg købte ca. 50 forskellige, var jeg også med på; og af disse 50 er der kun fem tilbage - resten er »myrdet« på forskellig måde: vand (for meget) plus sprøjtning mod utøj i direkte solskin. En ting, der yderligere satte skub i myrderiet, var, at de fik for lidt lys om vinteren, plus at jeg vandede, så de vintervoksede. Det blev de heller ikke kønne af. Men efterhånden fik jeg læst lidt om, hvordan de skulle behandles, og så begyndte det at gå bedre.

I foråret 1980 fik jeg mig et drivhus. Vi var tre mand, som købte 3 store drivhuse fra et gartneri: 1000 kr. for 1000 kvadratmeter; men så skulle vi også selv brække det ned. Det drivhus, som jeg byggede, blev på ca. 22 kvadratmeter, så var det i hvert fald stort nok, og de ca. 300 kaktusser fyldte da heller ikke meget. Men nogle besøg hos Sivertsen og Madsen har fået det til at se mindre tomt ud. Jeg har også været oppe i Aulum, ved Anna, og ved Jytte i Ørre, hvor jeg også har købt nogle af dem med »stikkerne«. Årsmøderne er også gode at

komme til - der kommer andre »kaktus-narkomaner«, og så kan man jo også købe og få udvidet samlingen. Plantehandelen ved årsmøderne er en sjov ting; det ligner starten til et større motionsløb, og efter starten er det med at sikre sig den plante, man har forelsket sig i. Sidste år sikrede jeg mig en melokaktus med cephalium - heldigvis er jeg ikke blevet »melomorder« endnu; men det kan jo komme.

Prøv at så, skriver både Peter Brandt og Hans Grønlund - og det har jeg så gjort. Første år gik det ikke særlig godt; det var vist noget med, at jeg var for smart og plantede de små frøplanter ud i små lerpotter - og hvad skete? Næsten alle, undtagen nogle turbinicarpusser, tørrede simpelthen væk (myrdede). Nu står alle mine planter i lerpotter; det er sådan en idé jeg har, og det modvirker »druknedøden«. Fordelen er den, at jeg er kommet overvandingen til livs - bagdelen er, at rødderne kan gro ud i pottesiden, hvis man venter for længe med at plante om.

I år har jeg sået ca. 200 forskellige slags, lige fra *Aztekium ritteri* til mammillariaer og andre mere almindelige. Jeg købte ca. 100 slags frø fra England, heriblandt var 50 copiapoaer, og der var kun 5 slags, som spirede - jeg fik på fornemmelsen, at disse frø efterhånden var blevet antikke og derfor ikke spirede. Karlheinz Uhlig leverede 60 slags, og de spirede helt fantastisk (alle undtagen 1), så dér køber jeg frø igen næste år. Vores eget frø købte jeg også; men jeg har en mistanke om, at nogle af frøene kommer fra det i England eksisterende sted med »antikfrø«, så spiringen har været behersket.

Efterhånden er det blevet til ca. 900 kaktusser, og jeg bliver ved med at købe. Hertil kommer de frøplanter, der overlever. Een ting interesserer mig meget, og det er navnene. Jeg kan godt finde på at købe en plante, som jeg godt ved jeg har, hvis jeg ser een med navn på. Her er - eller var - Inge Clausens gartneri et virkeligt godt sted, hvor der var navne på næsten alle planterne, og hvor man kunne finde lidt ud over det almindelige. Synd, at det nu er slut. Hollandsturen i år var jeg med på,

og det var ret så imponerende at se alle de store planter, som var til salg. Det, som undrer mig mest, er, at næsten alle styrtede hen og købte dissehersens »runkelroer« eller »løg med asparges« eller hvad de nu hedder - dem kan jeg nu nok holde fingrene fra; jeg holder på det, som stikker (stiknarkoman). I øvrigt bliver man meget klogere på sådan en tur; jeg købte bare ind i flæng, så nogle fik jeg to af og een art tre af. Næste gang skal der laves først et kartotek og dernæst en liste over det, som jeg har, så der bliver lidt mere styr over indkøbene.

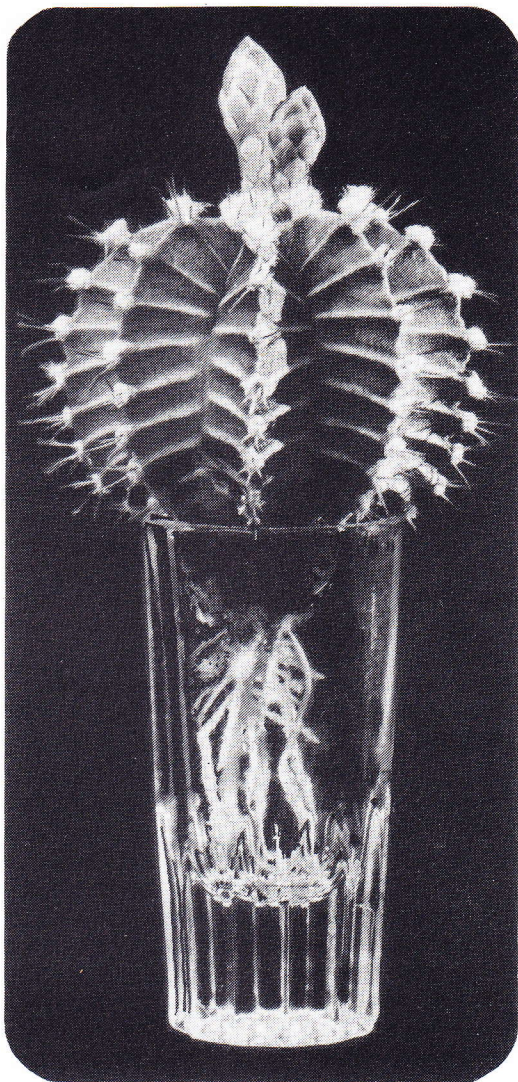
Det glædede mig at læse det svenske medlem, Arne Edmans nydelige beskrivelse af hans ferietur til kaktuslandet England. Man kunne næsten få lyst til selv at prøve - bare der ikke var venstrekørsel derovre, for det er jo ikke nogen spøg at »daske« ind i een af alle de biler, der farer rundt i den »forkerte« side. Så er det nok nemmere at køre til Tyskland. For det første er der ikke så langt, og for det andet kører de da i den rigtige side af vejen.

Bøger om kaktusser er næsten en nødvendighed at have; men man kan godt blive en del forvirret - især bogen om mammillariaer af John Pilbeam har bragt mig i den største rådvildhed. Jeg holder mig i stedet til Backeberg, det er lettere at finde ud af.

Nogle af bøgerne har jeg fundet antikvarisk, blandt andet »Kaktus ABC« af Knuth og Backeberg - der var endda 2 eksemplarer til omkring 70-80 kr., og det var da billigt. Den ene har Richard Krag i Kolding bundet ind for mig, og han var så smart at skrive navn på bogens bind, så der er nu forfatternes navne og ejerens. I øvrigt har jeg købt en del bøger i Tyskland, hvor der jo er et meget større marked for den slags litteratur. Medlemsskabet af det tyske kaktusselskab er også en ting, som er lærerigt; især synes jeg, at det er rart med 12 blade om året; men der er selvfølgelig forskel på at være 800 eller 8000 medlemmer.

Derfor synes jeg, at det er godt nok, som vi har det i N.K.S. - det dækker sikkert de fleste »kaktusnarkomaners« behov. Vi skal jo også tænke på, at disse mennesker i bestyrelsen gør et stort og brødløst arbejde - at det ikke er deres levebrød, men fritidsarbejde, de gør for andre.

*Gunnar Ravn
Fredskovvej 130
DK-5270 Odense N*

En fugtig metode

Selv om man passer sine planter meget omhyggeligt, så vil man før eller senere komme ud for den ubehagelige oplevelse, at en plante har »tabt« sine rødder. Hvordan det er sket er egentlig ligegyldigt - der er mange mulige årsager til denne misere. Og så - hvad gør man? Næsten alle kaktusbøger giver brugbare anvisninger, der som regel fører til et tilfredsstillende resultat - især hvis man har opdaget skaden i tide. Man kan derfor spørge sig selv, hvorfor vi hér præsenterer endnu en metode. Måske vil metoden interessere forskellige samlere,

der allerede har prøvet andre metoder med begrænset held. Måske har denne metode den fordel, at man har et så godt indblik i roddannelsen... uden at man derved kommer til at beskadige det nydannede rodnet. Der er således grunde til, at metoden bør omtales!

Fotografiet fortæller mere end mange ord ville kunne gøre - og det viser også, hvor enkel metoden er. I glasset er det netop så meget vand, at plantens nederste del ikke bliver berørt af vandet; men afstanden mellem planten og vandoverfladen bør være lille. Dette er nok til, at der kan dannes nye rødder, og disse nye rødder er omgivet af

passende fugtighed og kan videreudvikle sig. Man kan følge processen og afgøre, hvornår der er dannet rødder nok til, at man kan sætte planten i potte. Det vand, der fordampes eller optages af planten, må man naturligvis erstatte med nyt vand ved efterfyldninger op til det niveau, hvor man startede - og det er jo ikke så svært. Hovedsagen er: man kan se, hvad der sker, og hvor hurtigt det sker. Vi har selv prøvet metoden - den er enkel og god.

Helmut og Christiane Broogh
(Oversættelse: HG)

BØGER OG TIDSSKRIFTER

Sussex Cactus & Succulent Year Book

Udgivet af The National Cactus and Succulent Society, Sussex Zone.

Forlag: Southern Reprographics Reprint, West Sussex, England 1981.

Format: 21 × 30 cm.

Pris pr. argang (1973, 1974, 1975, 1976-77): £ 2.00 eller \$ 5.00 (incl. forsendelse). Levering gennem: Southern Reprographics, 11 Wingle Tye Road, Burgess Hill, West Sussex, RH15 9 HR, England.

SC&S-Year Book 1973: I alt 47 sider med over 40 illustrationer (tegninger). Af indholdet kan nævnes: En artikel om *Adenia* (T. Hewitt, Ashington); *Echeveria* (Ron Ginns); Agaver (Clive Innes, Ashington); Mexicanske kaktusser i kultur (Tony Mace).

SC&S-Year Book 1974: I alt 55 sider med 45 illustrationer og kort (tegninger). Af indholdet kan nævnes: *Sulcorebutia* (B. Plunkett); Ti udvalgte sukkulenter (T. Hewitt); Peruvianske kaktusser i kultur - en fortsættelse af artiklen fra 1973 (Tony Mace).

SC&S-Year Book 1975: I alt 59 sider med over 40 illustrationer (tegninger). Af indholdet kan nævnes: *Coryphanthanae* (R. Holt); *Neoporteriae*-checkliste (B. Plunkett) og artikler om *Sarco-caulon*, *Cleistocactus*, *opuntiaer* m.m.

SC&S-Year Book 1976-77: I alt 72 sider med mere end 100 illustrationer (tegninger). Af indholdet kan nævnes: 2 artikler om sydamerikanske kaktusser: *Echinopsis*, *Pseudobolivia*, *Arequipa*, *Matucana* og *Submatucana* (John Donald/Tony Mace); Jordblandinger for samlinger (D. Jones);

Dyrkning af *Ariocarpus* (D. Jacobs); Sukkulente »knolde« og løg til samlingen (T. Hewitt).

SC&S-Year Book 1978-79: Denne arbog koster lidt mere end de andre: £ 2.50 eller \$ 6.25. Den er på 70 sider med mere end 40 illustrationer (tegninger). Artiklerne behandler: *Trichocereus*, *Helianthocereus*, *Soehrensia*, *Sedum*, *Sulcorebutia*; Vækst og størrelse af mammillariaer, m.m. Forfatterne er: Terry Hewitt, Colin Walker, Tony Mace, Brian Plunkett og Robert Holt.

Disse genoptryk er foretaget på grund af en stor efterspørgsel efter disse årbøger. Forfatterne er internationalt kendte på grund af de skriftlige bidrag, som de har offentliggjort i forskellige bøger og tidsskrifter. Årbøgerne kan købes enkeltvis, og denne række vil blive suppleret med nye årbøger i fremtiden.

Helmut Broogh

Sukkulentenlexikon

af Herman Jacobsen. 2. reviderede udgave ved K. Hesselbarth fra Kiels Botaniske Have.

Format: 17 × 24 cm.

Indhold: 645 sider med 1173 illustrationer på 216 tavler.

Pris: ca. 60 DM.

Dette er som tidligere nævnt biblen for alle sukkulentelskere. Der omtales ca. 7000 arter, der er bestemmelsesnøgler, der er nogle såre praktiske synonymfortegnelser. Det er svært at finde mangler ved et sådan værk. Nyudgaven er om muligt endnu bedre, og bogen må anses som næsten uundværlig som opslagsværk. Bogen kan anbefales på det varmeste til alle, som blot har et minimalt kendskab til det tyske sprog. Husk, at bogen ikke behandler kaktus!

Peter Brandt Pedersen

Smøg ærmerne op Inge

- og vis yankierne og dixierne, hvad du kan!

Det må have været en efterårsaften engang midt i 70'erne til et møde på landbohøjskolen, at Bent Jørgensen ankom i selskab med en af os ganske ukendt, nydelig dame i lysebrun cotton-coat. Vi fik at vide, sådan lidt hviske-hviske, at hun var den nye ejer af Månedalen, dette paradis for kaktusfolket. Jeg mindes, at jeg solgte hende en *Cleistocactus smaragdiflorus* og vist nok, eller rettere sandsynligvis, sagde en grusom masse om denne plantes fortrinligheder. Taktfuldt har hun ikke siden mindet mig derom. Ja, damen var Inge Clausen!

Fra en spæd og forsigtig begyndelse med bl.a. nogle ikke særlig kønne podede, importerede, japanske kaktus på den trekantede *Hylocereus* udviklede dette gartneri sig til et samlingssted for samlere. Vi opdagede hurtigt, at damen var nederdrægtig dygtig. Dygtig til at se, hvad der var godt, og nok så vigtigt, dygtig til at opformere fra stiklinger og især fra frø. Ligeledes var hun modig. *Tillandsia*, *Bursera*, det bedste i *Echeveria*, *Euphorbia* og så kaktus, kaktus og atter kaktus.

Det er måske en hård påstand (og jeg har besøgt mange kaktusgartnerier i Europa); men Inge formåede fra scratch at gøre Månedalen til et af Europas bedste gartnerier. Men profeten er aldrig nok agtet i sit eget fædreland, så mange er valfartet udenlands for at købe planter til DM, som kunne købes for det samme i kroner i Månedalen. Som det fremgår af KAKTUS 1982-2, så er alt dette slut nu. Vi er mange, der beklager dette mindst lige så meget som hun. At Inge også har ydet et stort arbejde i foreningen, må ikke forglemmes. Frans udtalte sin anerkendelse på sin karakteristiske måde med ordene: »Hende Månekvinden er ikke så tovlé«!

Nu går turen altså til U.S.A., og fra os skal lyde en tak, en stor og velment tak for alt det, som Inge har tilført Nordisk Kaktus Selskab. Vort tab bliver Amerikas gevinst. Lidt bittert er det at eksportere Inge og få burgerkings med ketchup & coke i bytte; men vi kan altid håbe, at Inge som korrespondent i det fjerne kan få burgerne til at glide ned - lidt bedre. Kære Inge, fra selskabet og alle medlemmerne skal der lyde en stor tak og held og

(H. Gudnitz fot.)

lykke i »God's Own Country«. Vi glæder os til at høre fra dig og sender dig en hilsen med Yeats:

*For the good are always the merry,
Save by an evil chance,
And the merry love the fiddle,
And the merry love to dance.*

Så giv dem en vals og vis at overskriften ikke var så dårlig endda. Stiff upper lip.

Peter Brandt Pedersen

Echinocereus salm-dyckianus

Som blomstrende planter er echinocereusserne nogle af de mest iøjnefaldende kaktusser, og denne meget store slægt er meget populær blandt samlere. Set fra en samlers synspunkt er der visse paralleller mellem echinocereusserne og opuntiaerne. Begge slægter er store, og begge slægter indeholder dels »voldsomme« arter, hvis hurtige vækst snart kan blive en plage i et almindeligt, lille drivhus, dels nogle attraktive miniature-arter, der er elsket af samlere. De store echinocereusser kan imidlertid give mange og smukke blomster, hvorved de adskiller sig fra de store opuntiaer, der er sværere at få i blomst.

Dværg-arterne, som for eksempel *Echinocereus inermis*, *E. pulchellus* og den meget smukke - men svære - *E. davisii*, er meget efterspurgt blandt samlere; men der er også, hvad jeg vil kalde »mellem-arter«. De er hverken giganter eller dværge, og de overses ofte af samlere, selv om de nok er værd at dyrke. Blandt disse »mellem-arter« er *Echinocereus salm-dyckianus*. Planten danner med alderen en gruppe af robuste, grønne skud, der bliver op til 20 cm lange. Den er meget nem at dyrke, og den blomstrer godt. Hos mig blomstrer den normalt sidst i maj eller først i juni, og den giver mange, store, orangerøde, trompetformede

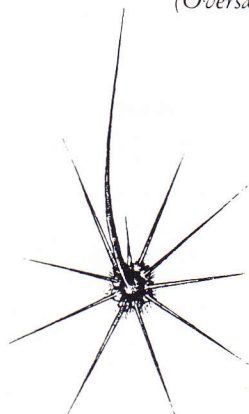
blomster. Backeberg beskriver blomsten som gule-rodslarvet, mens Borg siger, at de er gulligt-røde. Borg nævner også en varietet: *gracilior*, der har slankere skud og orangerøde blomster. Min egen plante svarer til Borg's beskrivelse af *E. salm-dyckianus* v. *gracilior*. Jeg fik planten som en lille stikling i 1958. Den blomstrede første gang i 1962, og den har blomstret hvert eneste år siden da. Planten udfylder nu en 18 cm potte og har 18 skud, hvoraf det største er omkring 13 cm langt og 4 cm i diameter. Blomsterne efterlader ar på plantens overflade, da knopperne ikke kommer på selve areolerne, men baner sig vej gennem plantens overhud - et træk denne art har til fælles med de fleste andre echinocereusser. Man kan ikke undgå disse ar, da det er en del af plantens natur. Blomsterne springer som regel ud på samme tid. I år var 15 blomster åbne på samme tid - det var et smukt syn. Hvis jeg skal være ærlig, så er planten et knapt så smukt syn, når den ikke er i blomst; men jeg ville alligevel meget nødig undvære den i min samling.

Echinocereus salm-dyckianus blev første gang beskrevet af Scheer. Den kommer fra Chihuahua og Durango i Mexico. Den dyrkes under de forhold, som man normalt giver kaktusser; men husk at give den godt med vand om sommeren.

E.W. Putnam

Tegning: Mel Roberts

(Oversættelse: HG)

Euphorbia

- eller 28 måder at få mælk på - uden at holde ko

Slægten *Euphorbia* hører til de virkelige kosmopolitter. Sydafrikas ørkener og stepper, Sydarabiens sand og stenørken, Himalayas bjergskove, Brasiliens regnskove, alpine områder i Sydaustralien, Middelhavslandenets maki og haver i Skandinavien, ja, alle har om ikke andet tilfælles, så en gruppe af planter, nemlig *Euphorbia*. Mexicos julestjerne (*E. pulcherrima* = poinsettia) og *E. fulgens* er gode, veltjente stueplanter, *E. griffithii* er en desværre sjældent set perle til surbundsbedet fra Himalaya, og *E. polychroma* og *E. myrsinites* er to alt for tit sete stauder i danske haver, hvor de kan blive den rene pest. Endelig er *E. peplus* og *E. helioxipis* to udrudtsplanter, som beriger vore haver højest uvelkomment, især sidst på sommeren, her i Skandinavien. Her i denne artikel skal jeg holde mig til de sukkulente arter, hvis udbredelse især findes i Nordafrika, Øst- og Sydafrika, Arabiske halvø, Madagaskar og så et par stykker fra Indien og Sydamerika.

Lad os begynde med engang at se på, hvad en *Euphorbia* egentlig er. Rent overfladisk og mere end det, så ligner mange euphorbiaer kaktus. Normalt vil et diskret stik med en tynd nål eller et lille rids med en fingernegl få planten til at bløde med en hvid mælkesaft (GIFTIG!). Dette er en ret god bestemmelsesmåde, så længe det drejer sig om egne planter, men har den fejl ikke at kunne anvendes på andre folks planter. Dette er nemlig uhøfligt, ja rent ud sagt vandalistisk. Lettere er det, at se forskellen, når planten er i vækst, idet de fleste arter har mere eller mindre holdbare, veludviklede eller skælagtige blade. Den sikreste og mest korrekte metode er naturligvis at se på blomsten. Som blomstrende plante er euphorbiaer ikke sensationelle, de er i bedste fald ret særprægede, men som oftest set ud fra et æstetisk synspunkt uanselige eller direkte skæmmende. Blomsten er normalt enkle, d.v.s. enten hunlig eller hanlig, hvilket gør to planter til en nødvendighed, hvis man ønsker at få frø fra planterne. Selve blomsterstanden, som den danske botaniker Warming så ramende har kaldt en blomsterkop, består altså af enten hanblomster eller hunblomster, der mangler kronblade. »Blomsten« hos julestjernen (*E. pulcherrima*) og kristi tornekrone (*E. splendens*) er

altså stærkt farvede højblade, der er sammenvokkede, hvilket ved første og måske også andet øjekast får det hele til at se ud som en smuk, rød blomst. Det er det ikke! Især hanblomsterne kan se lidt ufuldkomne ud, da de tit kun består af et støvblad. Hunblomsten kan derimod godt se ganske nydelig ud, idet især støvfanget pynter rigtigt pænt på f.eks. *E. obesa*. Hvis planterne bliver bestøvet, vil der fremkomme en grøn kapsel, oftest med 3 rum (= 3 frø), som senere tørrer ind og antager en brunlig farve. Stadigvæk, det er jo kun en kortere tid af året, planten er i blomst - kunne tornene så ikke få en til at tro, at det er en kaktus? Nu er torne jo i sig selv et helt lille kapitel for sig, og kaktus og roser har ikke vanvittigt meget med hinanden at gøre - og slet ikke noget med torne da. Beklager, men »tornene« som jo kun findes blandt en mindre gruppe, er oftest slet ikke torne, men uudviklede blomsterstande. Dette ses tydeligt på f.eks. *E. horrida*, hvor de nye »torne« ofte er røde, bløde og ikke rigtig spidse, men ligesom lidt ujævne eller nuprede. Rigtige torne finder vi kun hos mange af de store, søjleformede euphorbiaer, hos den før omtalte kristi tornekrone samt enkelte andre grupper. Bemærk at dels sidder disse rigtige torne parvis, hvis min hukommelse da ikke svigter mig helt, og altid sammen med et blad. Bladet lever som regel kun kort tid, og derfor vil en *Euphorbia*, der ikke er i vækst, tit ligne en kaktus.

Lad os nu hellere gå over til at se på, hvilke krav de stiller til kultur. Lad det være sagt med det samme, at med det tidligere nævnte udbredelsesområde in mente, så betyder det, at det er vanskeligt at opstille en 100% generel anvisning; men i beskrivelserne af de enkelte grupper vil jeg efter bedste formåen nævne specielle krav, om sådanne skulle forefindes. Lad os starte med jordblandingen. Alle euphorbiaer kan trives i en almindelig, rimelig veldrænet kaktusjord. Selv anvender jeg en jordblanding bestående af ca. 50% spagnum, ca. 25% fin Leca og ca. 25% groft grus (småsten). Denne blanding er efter min erfaring ganske god til mindre, kugleformede euphorbiaer og de tornede arter, hvor tornene er uudviklede blomster, idet de små, kugleformede arter oftest har et ret svagt rodnet, og mange af de »tornede« er tit ømfind-

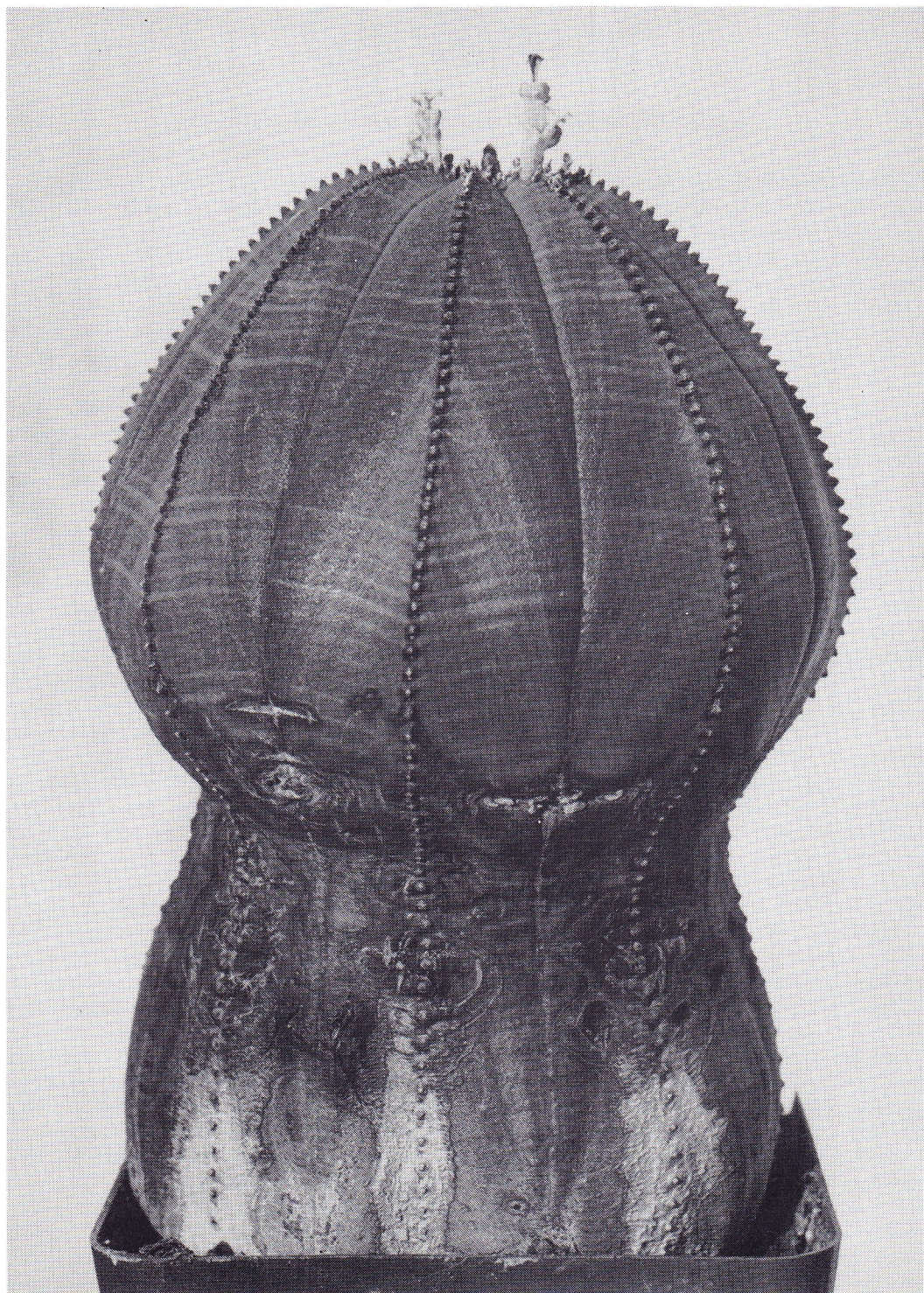

Fig. 1: En gammel hun-plante af *Euphorbia obesa*.

lige over for stående fugtighed. Gruppen af arter med knoldformet rod (caudex) giver jeg op til 50% Leca og ca. 25% mindre spagnum for at sikre mig mod råddenskab. De store, kraftigt voksende arter vil gerne have en betydelig mængde næring, så giv dem enten en mere fed jordblanding - de kan på grund af det kraftige rodnet tåle det - eller hvis man foretrækker en ensartet jordblanding til sine planter, så giv disse store arter rigelig med gødning. Når dette er sagt, så husk at næppe to dyrkere bruger den samme jordblanding, men hver sværger til sin egen. Jeg synes dog, at min blanding er rigtig god, men det er måske et temperamentsspørgsmål. Sørg imidlertid for godt dræn!

Temperatur og formering: Dette er min akilleshæl. Som tidligere nævnt, så sætter *Euphorbia* oftest tre frø, og betingelsen derfor er til og med, at man har to planter. Disse få frø betyder desværre, at euphorbiafrø er ret dyre, så ofte er plantematerialet temmelig begrænset, og mulighederne for eksperimenter er følgelig få. Dertil kommer, at frøet langtfra altid spirer særlig godt, og tit er spiringsprocenten nær nul. Forklaringen på dette kedelige fænomen er muligvis, at frøene ikke var modne, da de blev høstede. For snart mange år siden besøgte jeg Gran Canaria og fandt dér store kolonier af *E. canariense*. Jeg plukkede en masse grønne frugter og så i ånden, hvorledes jeg senere skulle få masser af frøplanter. Ak nej. Kun meget få frø spirede. Efter min erfaring skal frugten være helt indtørret, før frøet er modent. Dette faktum giver imidlertid tit en kedelig overraskelse. Gennem længere tid har man betragtet, hvorledes frugten dag for dag er modnet og... en skønne dag... pist væk. Når frugten er rigtig moden, revner den, og frøene slynges ud, og så er de væk. Kunsten består i gennem erfaring og mange skuffelser at kende det rette tidspunkt, eller eventuelt at spærre planterne inde i et akvarium eller at anbringe en nylonstrømpe eller noget tilsvarende som tophue over planterne. Dette er lidt besværligt og forklarer også den høje pris. Dette forklarer måske også, hvorfor så mange frø høstes i naturen spirer så ringe. Tilbage til temperaturen. Når talen er om temperaturer, så drejer det sig naturligvis om vintertemperaturen, idet disse planter kan tåle meget høje sommertemperaturer, når bare ikke luften er spændt, hvilket meget let kan undgås ved tilstrækkelig udluftning. Hvis planterne skal overvintres i drivhus, så gør de høje oliepriser deres til, at udvalget af velegnede euphorbiaer bliver begrænset. Efter mine tit dyrekøbte erfaringer bry-

der ingen euphorbiaer sig om meget lave temperaturer. Jeg overvintrer mine planter ved en minimums-temperatur på ca. 5°C. Dage med 20-15 minusgrader udenfor kan dog godt få temperaturen ned omkring frysepunktet indenfor. Dette er lige lavt nok. Dog tåler en del kugleformede og »blomstertornede« euphorbiaer denne brutale behandling ganske godt, for ikke at sige helt udmærket. Disse lave temperaturer tåles også udmærket af euphorbiaer med caudex, Medusahovedplanterne samt de fleste nordafrikanske og canariske planter. Derimod tåler euphorbiaer fra Madagascar, Indien, Arabien, samt mange totornede fra Østafrika og Sydafrika dårligt en sådan behandling, idet de ofte i bedste fald får et gulligt, sygeligt udseende og i værste fald rådner og dør. Kan man, og har man råd, så ikke en grad under 10°C! Ved denne temperatur har alle det bedst. Skal planterne opbevares inde i stuen, så løser problemet sig af sig selv. Problemet i vinduet er mere et spørgsmål om vanding. Vand *Euphorbia* så lidt som muligt i den mørke tid. De høje stuetemperaturer får mange euphorbiaer, især dem fra den sydlige halvkugle, til at tro, at det er sommer og følgelig til at gro. Derved er der risiko for, at de bogstavelig talt går op i en spids og til og med en lys spids. Dette ser absolut ikke godt ud. Altså, skal de overvintres i stuen - så helst den koldeste plads, og vand kun så meget, at jorden ikke bliver til det rene støv. Tilbage til formeringen. Den bedste metode er efter min mening frøformerig. Jeg skal give et par grunde dertil. Frø er billigere end planter. Frø giver forskellige, ens planter forstøet på den måde, at nok er *E. obesa* en *E. obesa*, men fra frø bliver der forhåbentlig både han- og hunplanter, og ligeledes er der en vis variation indenfor enhver art, således at der er muligheder for forskellige små forskelle i dels udseende og dels hårdførhed. Jeg dækker altid frøet med den fine Leca fra Indkøbscentralen i en tykkelse på ca. 0,5 cm. Dette forhindrer algevækst og gør frøplanterne mere stabile. Ligeledes stiller jeg frøplanterne meget lysere end kaktusfrøplanter. Grunden til dette kan vi se på frøets størrelse. Så stort et frø laver en ordentlig spire, og står frøkassen mørkt, ja så bliver spiren endnu længere. Det ser lidt komisk ud med en obesafrøplante som i kimbladstadiet er to til tre centimeter. Ikke blot komisk, men også helt unaturligt, idet kimplanten let vælter, og det kan så vare mange år, før den kommer til at se rigtig ud. En mere hurtig formeringsmåde er stiklingsformeringen. Hertil vil jeg forsøge at give et par gode råd. Pas på mælkesaften når du skærer

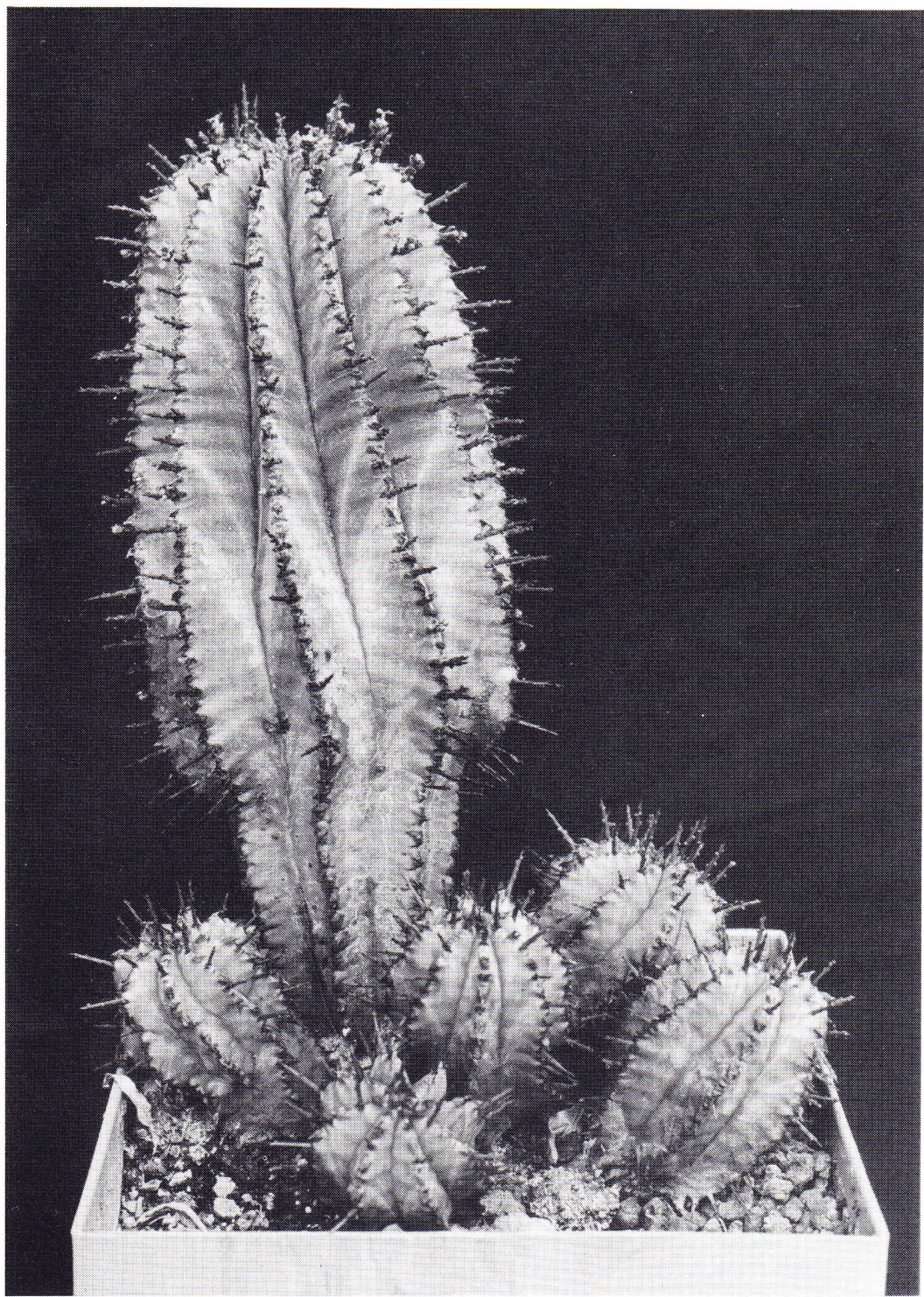

Fig. 2: *Euphorbia horrida*.

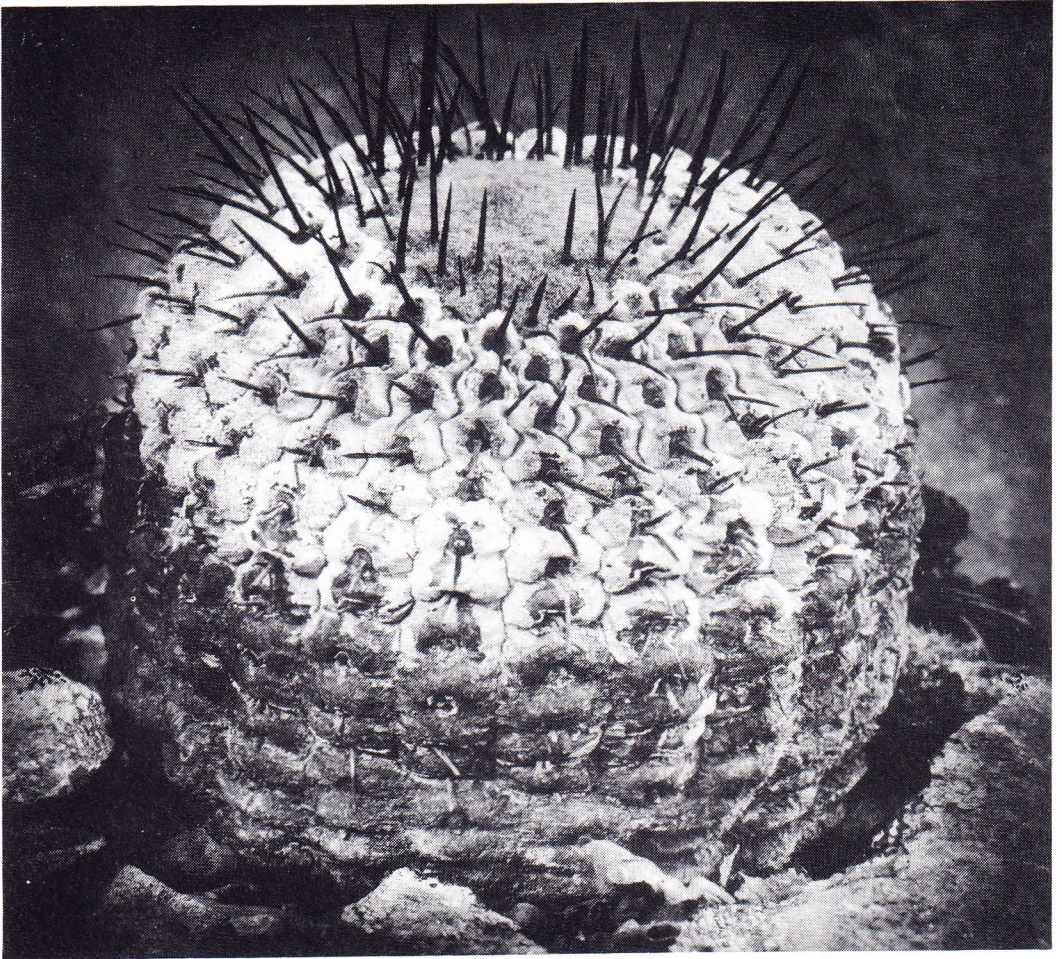
stiklinger. Den er giftig. Hav lidt pulveriseret trækul i nærheden, som kan bruges til at pudre sårfladen på moderplanten, således at den ikke forbløder. Dette er virkelig ikke overdrevet. Mange moderplanter er helt enkelt blødt ihjel. Pulveret kan også bruges til stiklinger, idet en kraftig blødning gør den kommende stikling meget svær at få rødder på eller også medfører den stiklingens død. Man kan også bruge lunkent vand; dyb eventuelt stiklingen i lunkent vand, da dette ofte standser blødningerne. Stiklingen kan også lægges i solen, som så hurtigt tørrer sårfladen. Den sidste metode har den fejl, at den soltørrede sårflade tit bliver så hård, at de kommende rødder har svært ved at bryde igennem. Så meget om det. Anbringes stiklingen så et halvskygget sted i spændt luft, ja så skulle det ikke tage særlig lang tid, før der dannes rødder. Jeg har imidlertid personligt temmelig dårlige erfaringer med denne metode, som jeg har mistet flere planter ved, end jeg har opnået. De rådner for mig, forstå det hvo som kan, idet denne metode tit anbefales i forskellige tekstbøger. (Gad vide om de forskellige forfattere selv har prøvet! - eller blot ukritisk skriver af?). Grunden til min manglende succes skal muligvis søges i tidspunktet for skæringen af stiklingerne. Det bedste tidspunkt er sandsynligvis lige før eller lige, når væksten er startet, hvilket normalt er om foråret. Hvis stiklingen tages udenfor dette tidspunkt, kan resultatet nogen gange være skuffende. Selv er jeg gået over til en lidt anden metode, der er ganske god, når det drejer sig om de meget sukkulente arter. Jeg skærer stiklingen til som tidligere nævnt og stikker den, når jeg har tid og især navnlig når lysten dertil kommer over mig. Men i stedet for spændt luft ved hjælp af en plasticpose eller et minidrivhus, så sætter jeg stiklingen i en af de små, firkantede pletter fra Indkøbscentralen. Potten er for 3/4's vedkommende fyldt med min normale euphorbiajord, den øverste 1/4 består derimod kun af ren Leca (den fine). Stiklingen behandles derefter som en ganske almindelig plante og vandes regelmæssigt, uden risiko for råddenskab, idet Leca'en sørger for, at der ikke er stående fugtighed ved snitfladen. Denne metode er ikke hurtig og næppe særlig anvendelig, hvis det drejer sig om masseproduktion, men har givet ret pæne resultater for mig og dækket mit behov for nye planter. Det skulle undre mig meget, om der ikke blandt bladets læsere er en og anden, som gør det anderledes, og det ville sikkert interessere mange af bladets læsere at høre derom. Lys: Alle vinduer minus nord er anvendelige, dog

vil et vestvendt vindue muligvis gøre visse kugleformede en anelse kegleformede, samt enkelte søjleformede noget tyndere end ønskeligt. En forsigtig vanding og gødskning kan dog nedsætte denne risiko.

Inden jeg gå over til at omtale de forskellige grupper, så lige et lille sammendrag af kulturen, hvor jeg endnu engang vil reklamere for *Euphorbia*, især til medlemmer uden drivhus, men også for begyndere. *Euphorbia* ligner i mange former kaktus, og er tit mere velegnede end disse til stuekultur. Som til andre sukkulenter er enhver ikke for næringsrig, veldrænet jordblanding anvendelig. Temperaturen bør om vinteren ikke være under 10°C., selv om mange tåler noget lavere temperaturer. De tåler den tørre luft i centralopvarmede rum bedre end de fleste andre planter overhovedet. De er ikke plaget af skadedyr (gif-tige). Deres lysbehov dækkes bedre end kaktus's i et vindue. Eneste problem: De vil som oftest hellere vokse om vinteren end om sommeren, hvilket ikke er særlig hensigtsmæssigt grundet manglende lys; altså hold igen med vandingen om vinteren, dette holder igen på væksten. De tåler fint en vandingspause på et par uger om sommeren, så rejs bare på ferie, både mennesker og planter trænger til at blive bagt og tørret ind i mellem!

Peter Brandt Pedersen
Fotografier: HG

Importplanter

Billedet herover viser en *Copiapoa cinerea* - en ualmindelig smuk, gammel plante. Den første tanke, der melder sig hos de fleste af os ved synet af sådan et billede, er: »den må jeg ha'!« Det samme har tusinder af samlere garanteret tænkt, når de nåede til side 49 i »Samlerens store Kaktusbog«, hvor der er placeret et farvebillede af en gruppe af *Copiapoa cinerea* - gruppen består af meget gamle planter, der er beklædt med et blåligt vokslag. Det er helt naturligt, at disse billeder fremkalder sådanne ønsker hos alle os, der er

»blevet bidt af en gal kaktus«. Men er det muligt at få opfyldt dette ønske?

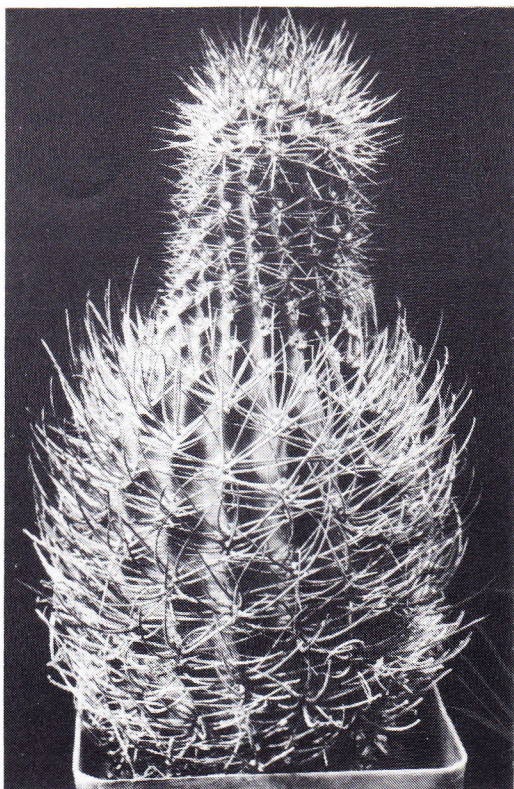
En gartner i Nordeuropa - selv en dygtig gartner - kan ikke lave sådanne planter. Gartneren kan godt i et drivhus give frøplanter den varme, som de er vant til fra det naturlige voksested; men han kan ikke give dem det lys, som de er vant til. Glasset i drivhusets tag og vægge frasorterer det ultraviolette lys (den del af lyset, som mennesker bliver brune af), og denne del af sollyset betyder noget for plantens udseende. Det ultraviolette lys gør

planten kompakt og tætornet, og det indvirker også på plantens overflade: overhuden bliver tyk-kere og blegere, og eventuelle voksbeklædninger bliver kraftigere, når planten får den rette kombination af lys og varme. Næsten intet er umuligt, så naturligvis kunne man med et større opbud af teknisk udstyr genskabe de forhold, som en plante lever under i naturen - herunder også en passende mængde ultraviolet lys (dyrkes under et solarium!). Hvis man skulle lave planter under sådanne forhold, så ville de blive usælgelige - med de forholdsvis høje energipriser ville disse planter blive deres vægt værd i guld.

En gartner i Middelhavsområdet vil kunne lave planter, der ser »rigtige« ud; og der er da også opstået en række gartnerier i Israel, det nordlige Afrika og på De kanariske Øer, som laver store, smukke planter (f.eks. *Echinocactus grusonii* og diverse melokaktusser). Disse gartnerier koncentrerer sig naturligvis om at lave forholdsvis hurtigt-voksende planter, der »ser ud af noget«. Der er ikke store chancer for, at de vil give sig til at producere de langsomt voksende arter, der især har samlernes interesse.

Så er der kun én mulighed tilbage for at efterkomme samlernes ønsker, og det er at grave planterne op i naturen. Det er i mange lande forbudt, og handelen med naturopgravede planter er underkastet en række restriktioner; men er et behov tilstrækkeligt stort, så er der altid mennesker, der - mod betaling - er villige til at løbe en risiko (jævnfør med f.eks. handelen med narkotika). Derfor er det stadig muligt at købe naturopgravede planter i Europa - også de arter, som man med sikkerhed ved, ikke kan være indført på legal vis. Nogle importører behandler disse planter omhyggeligt - sørger for, at de er ordentligt rodfæstede, når de forlader virksomheden. Andre er blot interesserede i at hive en fortjeneste hjem i en fart og behandler planterne derefter. Ved årsmødet så vi nogle uhyggelige billeder fra en virksomhed af den sidstnævnte type - et »gartneri«, som deltagerne i Hollandsturen beskrev som et »slagteri« med en »morder« som indehaver. Denne virksomhed får ikke besøg af N.K.S. en anden gang.

Ser man bort fra disse - efter min mening berettigede - følelsesmæssige reaktioner, så kan man spørge: Hvordan klarer en naturopgravet plante sig så, når den kommer hjem til den samler, der så stærkt har ønsket den? Svaret er enkelt: dårligt!

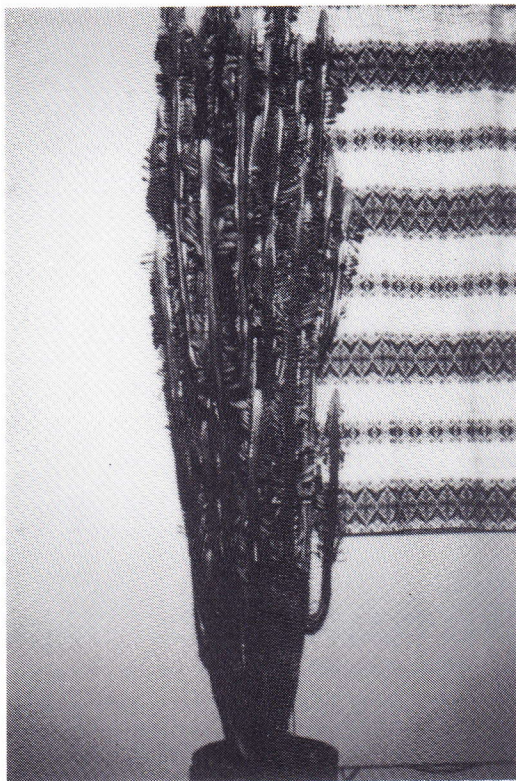

En *Lobivia*, der er gået op i en spids - er den ikke køn?

Selv om det lykkes at få ordentlige rødder på planten, så kan man - som nævnt ovenfor - ikke genskabe de forhold, som planten levede under. Planten vokser derfor videre efter de forhold, man kan byde den, og det betyder, at den efter nogle års forløb kommer til at se højst ejendommelig ud: Fra jordoverfladen og op til midten har den kraftige torne, der sidder tæt, og overhuden har én farve - fra midten og op til toppen er tornene svagere, de sidder med længere afstand, og planten har en anden farve (som regel grønnere end den nederste del). Helt så galt, som vist på »skræmmebilledet« i denne artikel, behøver det ikke at gå; men tænk nogle år frem i tiden næste gang du står overfor en smuk, naturopgravet plante og bliver grebet af et forståeligt ønske om at erhverve den. Mit råd er: lad den stå; det vil gavne din økonomi, spare dig for senere argreiser og forøge chancen for, at den pågældende art overlever i naturen!

Hans Grønlund
fotografier: Helmut Broogh

MEDLEMMERNES HJØRNE

Stor Euphorbia

I mi samling på 100 kaktuser finst det 10 *Euphorbia*. *Euphorbia trigona* er størst av alle (bilde). Den måler heile 202 cm. Kor gammel han er det kan eg ikkje seia, men eg har hatt han i minst 11 år. I 1972 var høgda berre 20 cm. Han er grøn og fin og veks godt. Jordblandinga består av ca. 2/3 blomsterjord og 1/3 sand. Som gjødsel har eg brukt Po-Kon og Løx Kaktusgjødsel.

Björgulv Mykland
N-5840 Hermansverk

RHIPSALIS-kontakt

Finnes det nagon i läsekretsen som vill giva mig goda råd (instruktion) rörande *Rhipsalis*-kaktusar - så vore jag oändligt tacksam. Jag avser här kultur, fuktighet, sticklingar, omplanteringar m.m. Jag är osäker ibland. *Gunnar Bäck*, Skallbergsgatan 8 A, S-722 21 Västerås.

KØB - SALG - BYTTE

Under denne rubrik kan medlemmerne af NKS gratis få optaget kortfattede annoncer om køb, salg eller bytte af planter og bøger samt andet med tilknytning til vor hobby.

Sælges: *Cereus* podeunderlag. 2,50 Dkr. pr. stk. ved køb for mindst 100 Dkr. Forsendelsesomkostninger indenfor Skandinavien: 20 Dkr. *Lars Frank*, Skovmindevej 5, DK-2840 Holte, telf. 02-42 43 63.

Köpes: 4-5 sticklingar av *Rhipsalis cassutha* och 4-5 sticklingar av *Rhipsalis lumbricoides*. *Gunnar Bäck*, Skallbergsgatan 8 A, S-722 21 Västerås.

**Levende
hobby** En
udstilling
for hele
familien

Tropefugle - Kaktus og orkideer - Grøn fritid - Natur og miljø - Insekter - Stenslibning - Plantefarvning - Træskærerarbejde - Oliemaling - Læderarbejde - Kartning og vævning - Keramisk værksted - Gættekonkurrence - Kæmpestor tombola

Fredag den 15. oktober kl. 16-21
Lørdag den 16. oktober kl. 10-19
Søndag den 17. oktober kl. 10-17

BØRN 5 KR./VOKSNE 15 KR.

KONGRESHALLEN Østergade - Herning

Arrangører: Herning Fugleforening - Det Jyske Haveselskab - Dansk Orchidé Klub - Nordisk Kaktus Selskab: »Vestjyllandskredsen«

Kredsrepræsentanter:

Norge: Cees Rijk van Ravens, Karisveien 122, 2013 Skjetten, telf. (02) 74 04 03.
Østlandet/Oslo: Lars B. Woldseth, Tante Ulrikkes Vei 29, Oslo 9, telf. (02) 10 25 79.
Sverige: Torbjörn Haldammen, Riset 1, 734 00 Hallstahammar, telf. 0220 - 260 09.
Västverige: Hans Åke Söderberg, Hasselkullegatan 86, 461 00 Trollhättan, telf. 0520 - 164 04.
Sydsverige: Kjell-Erik Nilsson, Axel Danielssons väg 306, 214 82 Malmö, telf. 040 - 139944.
Sydslesvig: Holger Schönfeld, Lærkevej, D-2391 Hvilenberg, Sydslesvig.
Nordjylland: Dorthe Møller Jensen, Døvnældevej 10, 9800 Hjørring, telf. (08) 92 48 45.
Vestjylland: Erik Holm, Fruehøjvej 36, 2. tv., 7400 Herning, telf. (07) 12 32 82.
Østjylland: Palle Carlsen, Nybyggervej 2, Tåstrup, 8410 Rønde, telf. (06) 36 73 25.
Sønderjylland: Thomas Nissen, Simmerstedvej 91, 6100 Haderslev, telf. (04) 52 23 28.
Fyn: Ebbe Dreyer Skov, Kornmodvænget 2, 5210 Odense NV, telf. (09) 94 13 43.
Sjælland: Poul Erik Hansen, Esberns Allé 2 st., 2860 Søborg, telf. (01) 69 90 39.

Diateket:

Palle Carlsen, Nybyggervej 2, Tåstrup, DK-8410 Rønde.

Tidligere årgange af »KAKTUS«

Nedennævnte årgange af KAKTUS kan købes ved henvendelse til Palle Carlsen, Nybyggervej 2, Tåstrup, DK-8410 Rønde, tlf. (06) 36 73 25. Betaling: Check eller på giro nr. 2 18 22 89.

Årgang 5-8: 5 kr. pr. nummer (årg. 5 nr. 2 uds.; årg. 8 er på kun 2 nr.). Årgang 9-16: 10 kr. pr. nummer (årg. 13 og årg. 14 nr. 1 udsolgt).

Sukkulenter til friland

Specialkatalog over
Sempervivum, Joviborba
og nærstående slægter
– samt over Iris
Gerne postordre

MAILANDS STAUDER

Simmelbrovej 36, 7260 Sdr. Omme.

HAR DE PRØVET AT DYRKE ORCHIDEER?

Er De interesseret?
Få et gratis prøvenr. af vort
medlemsblad »Orchideen«,
der kommer 10 gange årligt.
Kontingent kr. 125.

DANSK ORCHIDE KLUB

Solsikkevej 7,
4600 Køge.

INDKØBSCENTRALEN

Nordisk Kaktus Selskabs indkøbscentral
skaffer potter, gødning og andre ting, vi har
brug for i vor hobby. Salg af N.K.S.-emble-
mer og N.K.S.-kuverter foregår også gennem
indkøbscentralen. Henvendelse til:

FIND AALBÆK MADSEN

Langedamsvej 11
DK-5500 Middelfart
Giro 6 60 02 63

– næste gang De kommer til

KØBENHAVN

bør De i egen interesse besøge

Thorvald Petersen's Handelsgartneri

Jagtvej 74

her finder De det største udvalg i

KAKTUS og SUKKULENTER i alle størrelser

Kaktusgødningen SUKUROL føres

KAKTUS

Stort udvalg i frøplanter og sjældne
importplanter samt mange
arter Sempervivum, Papyrus og
andre prydgæsser.

Bent Jørgensen

Vejlegårdsvej 99 – Vallensbæk
2620 Albertslund – Tlf. (02) 64 50 95

Plantelister udsendes ikke

Allerede før De når Hamborg, kan De finde
vort kaktusgartneri »Klein Mexiko«. Vor
LILLE virksomhed har altid et STORT sortiment
af interessante planter til Dem!
De er velkommen til et besøg til enhver tid,
undtagen mandag. Grupper helst forudanmeldelse.
- Ingen forsendelser.

OTTO POUL HELLWAG

KAKTUS GARTNERI

D. 2067 Reinfeld/Holsten
Steinfelder Heckkaten
(vejen Reinfeld-Bad Segeberg)

DER KAKTEENLADEN

Jörg Köpper

Lockfinke 7 - D-5600 Wuppertal 1

Vi har et stort udvalg i artikler til vores hobby
og et stort udvalg af kaktusbøger - også
antikvariske. Skriv efter vores gratis post-
ordrekatalog og bogliste.

KARLHEINZ UHLIG

Frø - Kulturplanter - Import - Eksport
Lilienstr. 5 - Postbox 1107
D-7053 KERNEN i. R.

TILBUD:

Echinocereus grandis	DM 10-14
Echinocereus rotteri	10-14
Gymnocalycium tillianum	8-10
Mammillaria huitzilopochtlii	12-14
albicoma	5-10
matudae	8-12
Melocactus conoides m. ceph.	45
delessertianus m. ceph.	35
pachyacanthus	35-40

WHITESTONE GARDENS LTD.

**Sutton-under Whitestonecliffe,
Thirsk, N. Yorks. YO7 2PZ, England**

Specialist i postordrer af kaktus og andre
sukkulenter, bøger, frø m.m. Send tre inter-
nationale svarkuponer (post) for vor fuldt
illustrerede 36 siders prisliste, som inde-
holder verdens mest omfattende bogliste.

Ing. H. van Donkelaar

Lantje 1 a – Postbus 15
NL-4250 DA Werkendam – Holland

Betydeligt udvidet sortiment i sukkulenter,
kaktus samt andre sjældne planter. Ny plan-
teliste sendes mod forudbetaling af 3.50 hfl.
Frøliste gratis.

Alle henvendelser kan ske på dansk!